

ki partján kis kiemelkedésű partvonulaton kb. 80 m átmérőjű foltban szórványosan jellegtelen őskori, neolitikus illetve római kori szarmata leleteket gyűjtöttünk (1. sz. lh.).

Az előző lelőhellyel szemben (hrsz.: 01497/2), a csatorna déli partján, ahol a nyomvonal kissé megtörik, kis kiemelkedésű partvonulaton kb. 60 m átmérőjű foltban szórványosan jellegtelen őskori és neolitikus leleteket gyűjtöttünk (2. sz. lh.).

Danca környéke, Nagy-halom-dűlő: (hrsz.: 01005/1) Mezőtúrtól délre, a Holt-Berettyó nagy jobb-kanyarjától ÉÉK-re, egy ÉNy-DK-i irányú földtúttól Ny-ra kisméretű halom, feltehetően kurgán áll, melynek lábát a nyomvonal érinti. A halom környezetében jellegtelen őskori és a késő bronzkori gávai kultúrába sorolható leleteket gyűjtöttünk (3. sz. lh.).

Danca környéke: A 3. lelőhelyen leírt halomtól délre (hrsz.: 01005/1, 2, 3), a Berettyót kísérő partvonulaton, egy ÉK-DNy irányú földút nyugati oldalán, kb. 200×300 méteres felületen a késő bronzkori gávai kultúrába sorolható, valamint szarmata és középkori cserepeket és egy őrlőkövet gyűjtöttünk (4. sz. lh.). A lelőhely összefügg az előzővel, mely csak a halom miatt szerepel külön számon.

Mezőtúrtól délre, a Holt-Berettyó nagy jobb-kanyarjánál, ahol a folyó DDK-i irányba fordul, a partvonulatnak megfelelően ÉÉNy-DDK-i irányú, 400×100 méteres sávban késő bronzkori, római kori szarmata, Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk szép számmal; egyetlen kelta cserepet is találtunk (hrsz. 01005/3; 5. sz. lh.).

Munkatársak: dr. Tárnoki Judit, Polgár Zoltán régészek, Jordán Viktória régészhallgató, Hegedűs Gabriella gyűjteménykezelő.

CSÁNYI MARIETTA

257. Mezőzombor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, U, B, LT, Á

2003. augusztus 15-én lakossági bejelentésre helyszíni szemlét végeztünk a település határának több pontján.

Sár-rét, 1. domb: Az újabb lelőhely azon az ÉK-DNy-i irányú dombvonulaton húzódik, amelyen a községi temető is található, utóbbtól ÉK-i irányban, kb. 600–650 m-re. A területet a szemle időpontjában magas, sűrű napraforgótábla borította, melynek csupán a szélében tudtunk néhány cserepet gyűjteni. A bejelentő azonban még a tavasszal, amikor a terület fedetlen volt, igen nagy mennyiségű kerámiatöredéket és néhány csiszolt kőeszközt talált a dombon. Ezek között rengeteg textil-díszes oldal- és fültöredék, két díszített „kocsikerék”, és nyéllyukas balták darabjai is voltak, melyek mind a bronzkori hatvani kultúra népességéhez köthetők. Néhány cserép neolitikusnak tűnt.

K-Ny-i irányban folytatódik tovább a dombvonulat. Következő tagján, a 3. *dombon* a szántott felszínen szórványosan őskori és Árpád-kori (13. század végi) kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

A 3. dombtól K-re található 4. *domb* félig szántott felszínén pedig igen kevés, szórványosan található késő kelta kori és őskori cserepet szedtünk össze.

A lelőhelyek kiterjedése pontosan nem volt behatárolható. A K-re elhelyezkedő többi dombot már nem néztük meg.

CSENGERI PIROSKA

258. Ménfőcsanak, Burkus földje

(Győr-Moson-Sopron megye) Ó, B, Ró, Kö

A Győr–Ménfőcsanak közötti út Ny-i szélén, Zsigmond király útja és a Malom utca között a beépített területhez csatlakozó, Ny-ról a dűlőúttal határos földön (Burkus földje) építési telkeket kívántak kialakítani. 2003. március 7-én helyszíni szemlét tartottunk a potenciális régészeti lelőhelyen.

Megállapítottuk, hogy a terület közvetlenül csatlakozik egyrészt a „Bevásárlóközpont” néven ismert és feltárt lelőhelyhez, másrészt a „Savanyító” név alatt ismert lelőhelyhez, illetve a Savanyító mögött már bejárt részhez.

A régészeti fedettség a Zsigmond király útjához csatlakozó területen a legnagyobb (őskori kerámia, bronzkori tutulus-pár, római kori bronz harangocska, egygombos fibula, középkori kerámia), számolni kell a bronzkori és kelta temető, illetve a római kori telepjelenségek folytatásával, és megjelenik már a középkori falu kerámiája is. A tábla belseje felé a felszíni leletanyag gyérül, elsősorban középkori kerámia található a dűlőúthoz közelebb, szórványosan őskori jellegű edénytöredékeket is észleltünk, a tábla kellős közepén feküdt egy kis kovapenge-darab. Újkori cserepeket és egy cseréppipát is gyűjtöttünk. A Malom utcai házak felé emelkedő domb ÉK-i lejtőjén római kori(?) cserepek feküdtek.

Munkatársak: Szőnyi Eszter régész, Ritly Jenő gyűjteménykezelő és Mészáros Vilmos.

TOMKA PÉTER

259. Méra, Terpesz

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, B

2003. április 18-án helyszíni szemlét végeztünk a határ részben, ahol a 07/6 hrsz-ú ingatlanon kavicsbányát szándékoztak nyitni.

Bejártuk a kérdéses területet, mely a 3. sz. főút Novajibrány felé eső szakaszától és az itt a közúttal párhuzamosan húzódó vasútvonaltól K-re található. A terület a bejárás időpontjában szántott volt. É-ről egy bokros sáv határolja, amely egyben Novajibrány és Méra községek közigazgatási határát is jelenti. ÉKK-ről nádas övezi, DKK felől, valamint D-ről pedig nyárfás zárja le a területet.

A bejárás során két, a felszínen egymástól elkülönülő helyen őskori lelőhelyekre utaló nyomokat találtunk.

A terület É-i részén talált 1. lelőhelyen, az ÉK-DNy irányú nagy dombvonulat egy lankásabb DK-i nyúlványán közepes sűrűségben kerültek elő bronzkori kerámiatöredékek, paticsok, órlőkő töredéke, valamint az ÉK-i részen kevés neolitikus kerámia.

A terület DK-i részén felfedezett 2. lelőhelyen, egy alig látható, a környezetéből kissé kiemelkedő dombháton szórványosan találtunk középső neolitikus kerámiadarabokat.

A lelőhelyek összefüggése a felszínen nem volt megállapítható.

CSENGERI PIROSKA

260. Miskolc, Rákóczi utca 13.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Á, Kú

2003. szeptember 29. és október 7. között a Herman Ottó Múzeum régészeti feltárásokat végzett a telken. Az épület lebontott hátsó traktusa helyét régészeti módszerekkel kutattuk, valamint az udvar rétegsorát vizsgáltuk.

A kutatás célja az volt, hogy információkat szerezünk a telek építéstörténetéről, valamint megvizsgáljuk, hogy az Avas ÉK-i lábánál, az Avas és a Szinva által határolt területen mely régészeti korok leletanyaga található meg. A Szinva jobb partján található telek az Avas lábánál mintegy 70 méterre található attól a helytől, ahol a Bársony-házi szakócák 110 évvel ezelőtt előkerültek. A Rákóczi utca folytatásában az egykori Molotov u. 12–14. (korábban Mindszent u. 4–6.) ma Papszer u. 32–34. sz. telken Saád Andor végzett régészeti leletmentést 1959-ben, e kutatás során őskőkori eszköz-készítő műhely leletei kerültek elő. A Mélyvölgy utca építésénél a 19–20. század fordulóján egy 11. századi, Szent László denárjával keltezett sírt találtak (Révész, 1992, 108. Idézi Gyulai Éva 1996, 224. In. Miskolc története I.). Ez a leletelőkerülési hely a kutatási terület közelében, attól DNY-i irányban található.

A Rákóczi utca 13. környezetében előkerült eddigi régészeti jelenségek tehát indokolták, hogy e telken is régészeti kutatásokat végezzünk. A telken található úgynevezett Görög kereskedőház építéstörténetéről, valamint a telek középkori betelepülésének részleteiről igen keveset tudunk, ami szintén szükségessé teszi a régészeti kutatást.

A kutatott telken álló műemléképülethez kapcsolódó, a feltárás előtt elbontott épületrészek helyén kitisztítottuk a 19–20. százai alapfalak maradványait, majd kettő, egymásra merőleges kutatóárokkaal megvizsgáltuk a terület rétegsorát. E helyen előkerült egy kőlapokkal fedett, a Szinva felé vezető csatorna 6 méter hosszú szakasza. A csatorna betöltésében több keménycserép tál volt. E tálok többsége jól azonosítható bélyeggel készült. A keménycserép áru között a bélyegek alapján az alábbi műhelyekből származó edényeket lehetett elkülöníteni: Holics (HI-bélyeg), Kassa (Kaschau I-bélyeg), Rozsnyó (Rosenau-bélyeg), valamint egy pontosabban meg-

nem határozható, angliai kerámiaműhely termékei (**eds pottery-bélyeg).

A néhány kutatóárokra korlátozott feltárás eredményeképp valószínűsíthető, hogy a telken található épületen a 19. század közepén egy jelentős átépítést végeztek. A telek a 17–18. századokban bizonyosan lakott volt. A 14–15. századból nem kerültek elő olyan leletek, melyek a telek lakottságára utalnának. Az Árpád-kori leletanyag megjelenését az s18-19-20 rétegekben összekapcsolhatjuk a közeli Mélyvölgy bejáratánál előkerült, 11. századi leletekkel.

A 17–18. századi kerámiával keltezett rétegekből több kőeszköz, kő nyersanyag is előkerült. Legszebb példányuk egy kisméretű szakóca. E kőeszközök kivétel nélkül másodlagos helyzetűek, az Avas magasabban fekvő részeiről kerültek megtalálási helyükre. E tényre figyelembe véve feltételezhetjük, hogy a közelben talált Bársony-házi szakócák is hasonló módon kerülhettek megtalálási helyükre, azaz a szakócákat nem a megtalálási helyükön készítették és használták.

PUSZTAI TAMÁS

261. Miszla, Bikád, Szentegyház-hegy

(Tolna megye) Kő

Bikád, Szentegyház-hegy középkori templomát egy 1934-es adat szerint kincskereső bolygatták (WMM Rég. Ad. 365-90). A hegy és a hasonló nevű dűlő neve szerepel az 1:10000-es térképen is.

2003. április 19-én a Szentegyház-hegytől K-re eredő patak mentén, az úgynevezett Gyertyános-völgy keskeny szántáscsíkján kb. 500 m hosszan nem találtunk leleteket. A patakra merőleges távvezeték mentén Ny-nak tartva felkapaszkodtunk a Szentegyházi-dűlő néven szántott területként jelölt dombtetőre, amelyet azonban ma már fiatal, vegyes (tölgy-platán-galagonya) erdő borít (tőle K-re, a domboldalon a térképpel megegyezően lombos erdő van). É felé tartva teljes hosszában átszeltük a Szentegyház-hegyet, de a magas aljnövényzet miatt nem lehetett megfigyeléseket tenni. Bár a domb K-ről elég meredek, megtelepedésre nem a legalkalmasabb, de a dűlőnevek alapján kétségtelenül itt keresendő a középkori (Bikád?) falu és temploma.

K. NÉMETH ANDRÁS

262. Miszla, római katolikus templom

(Tolna megye) Ű

1995-ben a templom körül 1 ásónyom mélyen 30–40 cm széles árkot ástak, amelynek során embercsont került elő. A helyszínelést végző Ódor János Gábor megállapította, hogy a mai templom helyén létezett középkori templom osszáriumát bolygatták meg. Mivel tudomást szereztem róla, hogy a templom azóta is vakolat nélkül áll, érdemesnek tűnt megvizsgálni, hogy a felmenő falak esetlegesen nem őriznek-e középkori részleteket. Mivel beavatkozás nélküli terepszemlénk (2003. április 12.)